

طرح درس

۱. عنوان درس: پدیدارشناسی

۲. تعریف: در نیم‌سال گذشته در درس پدیدارشناسی (ذیل عنوان اداری کلام جدید) بر پدیدارشناسی هوسرل و متن تاملات دکارتی تمرکز داشتیم و با اشاراتی اجمالی به تحول هرمنوتیکی پدیدارشناسی در فلسفه هایدگر بحث به پایان رسید. در این نیم‌سال قصد دارم بحث را با تمرکز بر تلقی هایدگر از پدیدارشناسی و به ویژه متن کتاب وجود و زمان پیش ببرم. پیش از ورود به محتوای کتاب وجود و زمان، باید بحث شود که چگونه و به چه معنا پدیدارشناسی پس از بنیانگذاری هوسرل در قالب پدیدارشناسی استعلایی در اندیشه هایدگر تحولی درونی را از سر می‌گذراند چنانکه به جای توصیف و تحلیل آگاهی استعلایی، به هستی‌شناسی بنیادین با رهیافت هرمنوتیکی تبدیل می‌شود. برای این بحث، نیاز است که نخست رجوعی به مبانی فلسفه هوسرل، به ویژه دو بحث کلیدی افق و زمان داشته باشیم تا نشان دهیم چگونه تضایف پدیدارشناختی، اقتضاء ریشه‌ای تر ساختن جستجوی پدیدارشناختی برای آغاز مطلق و مواجهه بنیادین با خود چیزها را پیدا می‌کند. آنچه در این بحث مورد تأکید خاص قرار خواهد گرفت، مسأله مبدأ ظهور و تقدم رویداد ظهور ذیل امکان افق پدیدارشناختی است. می‌کوشم این مسأله را به منزله ضابطه اصلی کل حیات فکری هایدگر تا اندیشه متاخر و پس از گشت فکری او نشان دهم. با تمرکز بر بخشهای گزیده‌ای از متن وجود و زمان، برخی سرفصل‌های عمده در اندیشه متقدم او از حیث ضرورت و پیوستگی درونی‌شان گشوده خواهد شد، از جمله ضرورت تحلیل اگزیستانسیال و معنای اگزیستانس دازاین، مفهوم جهان و جهانمندی دازاین، ظهور هرمنوتیکی موجودات درون‌جهانی و مواجهه پیشانظری با موجودات، تبیین نحوه شکل‌گیری رویکرد نظری و ابژکتیویته، دلساختارهای اگزیستانسیال دازاین و نسبت آنها با اصالت دازاین و مسأله آزادی، مسأله حقیقت، تحلیل مرگ و مواجهه با عدم و آینده متناهی و مسأله زمانمندی و تعالی. با بحث زمانمندی و تعالی، در جلسات پایانی می‌کوشم جایگاه و اهمیت گشت فکری هایدگر و انتقال به اندیشه متاخر او را از دل مسأله مبدأ ظهور و تقدم رویداد ظهور به مثابه مسأله اصلی پدیدارشناسی با رجوعی مختصر به برخی متون متاخر او، به ویژه متن بازگشت به بنیاد متافیزیک به بحث بگذارم.

۳. منابع:

منابع و فایل‌های آثار مورد بحث هایدگر و منابع ثانوی انگلیسی و آلمانی در گروه درس به اشتراک گذاشته خواهد شد. منابع اصلی و چند منبع مهم‌تر فرعی فارسی در اینجا ذکر می‌شود:

مارتین هایدگر، هستی و زمان، ترجمه عبدالکریم رشیدیان، نشر نی

مارتین هایدگر، متافیزیک چیست، ترجمه سیاوش جمادی، انتشارات ققنوس

آندریاس لوکنر، درآمدی به وجود و زمان هایدگر، ترجمه احمدعلی حیدری، نشر علم

پرسش وجود، شرحی بر درآمد وجود و زمان هایدگر، تلخیص و توضیحات شرح فریدریش ویلهلم فون هرمان، محمدرضا بهشتی و زینب انصاری، نشر علم

رابرت ساکالوفسکی، درآمدی به پدیدارشناسی، ترجمه محمدرضا قربانی، انتشارات گام نو

والتر بیمل، بررسی روشنگرانه اندیشه های مارتین هایدگر، ترجمه بیژن عبدالکریمی، انتشارات سروش
هربرت اسپیگلبرگ، جنبش پدیدارشناسی، ترجمه مسعود علیا، انتشارات مینوی خرد
۴. پیش‌نیاز: آشنایی با مباحث عمده تاریخ فلسفه، به ویژه فلسفه کانت و ایدئالیسم آلمان.

۵. شیوه محاسبه نمره: علاوه بر آزمون پایان ترم و در صورت لزوم آزمون میان‌ترم، مشارکت فعال در کلاس و تهیه متن‌های کوتاه از بخش‌های مورد بحث در متن کتاب وجود و زمان، در نمره نهایی لحاظ خواهد شد.

احمد رجبی

استاد درس

تقویم آموزشی درس پدیدار شناسی

سرفصل‌های درس و محتوای جلسات:

- ۱- مقدمه: طرح مسأله پدیدارشناسی به عنوان رویداد ظهور با اشاراتی به فلسفه هوسرل و اهمیت مفهوم تضایف، روی‌آوردگی، افق و زمان. نقد هایدگر به هوسرل و تحلیل آغاز جدید هایدگر در پدیدارشناسی ذیل مفهوم تقدم افق و زمان بر آگاهی. (جلسات ۱-۲)
- ۲- انتقال به هستی‌شناسی بنیادین هایدگر و رهیافت هرمنوتیکی، توضیحات درآمدگونه برای ورود به متن کتاب وجود و زمان. (جلسه ۳)
- ۳- بحث درباره متن درآمد کتاب با تمرکز بر نقد هستی‌شناسی سنتی با تکیه بر تعریف کلاسیک آن در فلسفه ارسطویی و فلسفه مدرسی و طرح جدید هایدگر برای آن ذیل ضرورت پرسش از وجود در نسبت ذاتی با دازاین. (جلسه ۴)
- ۴- بحث درباره تعریف پدیدارشناسی و هرمنوتیک در درآمد کتاب، مفهوم یونانی فاینشای و لوگوس و تفسیر هایدگر از پدیدار و از عقل و گزاره، تعریف مفهوم هرمنوتیک و معنای آن در هستی‌شناسی هایدگر. (جلسه ۵)
- ۵- جهانمندی دازاین، مفهوم جهان، درون جهانی بودن و در جهان بودن، شرح بخش‌هایی از فصل جهانمندی در کتاب وجود و زمان با تأکید بر تعریف نوین و پدیدارشناختی هایدگر از مفهوم جهان و رابطه آن با دازاین. (جلسات ۶-۸)
- ۶- ساختارهای سه‌گانه اگزیستانسیال دازاین، طرح‌افکنی، افکندگی و درافتادگی، مسأله اصالت و عدم اصالت دازاین و شرح بخش‌های گزیده مربوط به آن در کتاب. (جلسات ۹-۱۰)
- ۷- مفهوم حقیقت، نقد نظریه سنتی مطابقت و نظریه صدق گزاره، تحلیل اگزیستانسیال هایدگر از بنیاد و معنای مطابقت و غلبه بر شکاکیت و انکار حقیقت و معنای حقیقت به منزله گشودگی و ناپوشیدگی. شرح بندهای مربوط به این بحث در کتاب و اشاراتی به سایر متون هایدگر نظیر درباره ذات حقیقت. (جلسات ۱۱-۱۲)
- ۸- تحلیل اگزیستانسیال مرگ، وجود رو به پایان، عدم، تناهی، آزادی و ورود به بحث زمانمندی دازاین با شرح فصل‌های مربوط در کتاب و نیز اشاراتی به متن متافیزیک چیست. (جلسات ۱۳-۱۴)
- ۹- ارتباط مفهوم زمانمندی با تعالی و وجود اکستاتیک دازاین و پرسش وجود، طرح مسأله گشت فکری هایدگر ذیل رابطه رویداد ظهور با تعالی و زمانمندی دازاین. طرح مسأله پوشیدگی در اندیشه متأخر هایدگر. (جلسات ۱۵-۱۶)